

FN och USA

Veckans utrikespolitiska samtalsämne är utan tvivel Förenta Nationernas framtid. De globala TV-kanalerna har haft många nyhetsinslag om världssamfundets akuta behov av ansiktslyftning. Och i förrgår skrev kolumnisten Olli Kivinen (HeSa) och utrikesminister Erkki Tuomioja (Hbl) var sitt referat av en granskning i senaste numret av *The Economist*, i vilken man tipsade om förestående reformförslag.

Den stora frågan tycks vara om antalet permanenta medlemsstater i FN:s säkerhetsråd kan utökas. Frågan är förstås viktig av prestigeskäl. Men faktum är att en dylik reform inte skulle ha något reellt inflytande på morgondagens världsordning. Hur man än reformerar FN så kommer dess funktionsduglighet och auktoritet även framöver att bero på om stormakterna har gemensamma intressen av substantiell betydelse som de vill driva igenom via FN.

För närvarande existerar inte sådana gemensamma intressen. Kampen mot den internationella terrorismen nämns visserligen regelbundet som något som förenar stormakterna. Med undantag av al-Qaidas räder bottnar terrordåden dock vanligtvis i lokala och regionala konflikter, i vilka stormakterna kan ha nog så olika prioriteringar.

Det mest aktuella exemplet på detta är förstås Förenta staternas invasion av Irak. Ockupationen marknadsfördes som ett led i kampen mot terrorismen men verkställdes huvudsakligen för att få kontroll över regionens enorma oljetillgångar. Nu har amerikanerna fått denna kontroll. Men samtidigt har de fått ett nytt terrorproblem på nacken som varken Ryssland, Kina eller EU kan ha intressen av att lösa för amerikanernas del.

Det är inte utan orsak som allt fler har börjat jämföra invasionen av Irak med Vietnamkriget. Mycket talar för att Förenta staternas militära strategier har gjort samma misstag som på 1960-talet, då de utgick från att konflikten i Vietnam var lika hanterbar som Koreakriget. Denna gång torde den amerikanska arméledningen ha haft invasionen av Afghanistan som sin främsta referenspunkt – den var onekligen framgångsrik i jämförelse med det sovjetiska försöket på 1980-talet.

Men som sagt, Irak är inte Afghanistan. Därför kommer Förenta staternas president nästa gång han ger order om en större militär operation att i det längsta undvika att sätta in landstridstrupper. Till detta bidrar förstås att amerikanernas försprång i kontrollen över jordglobens luftrum räcker mer än väl till för att garantera dess nuvarande hegemoniska ställning i stormaktspolitiken.

På lång sikt kan Irakkriget ändå innebära en vändpunkt för den amerikanska hegemonin och världsordningen i allmänheten. Om några decennier har informationsteknologin utvecklats så långt att amerikanernas kontroll över luftrummet inte nödvändigtvis räcker till för att försvara stormaktens långt framskjutna ställningar i den globala politiken. Och då kanske de dyrt köpta erfarenheterna i Irak kan bidra till att amerikanerna tar Förenta nationerna mer på allvar. Om inte för annat så av själviska skäl. Utdragna krig kostar för mycket i människoliv – och goodwill.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 25.11.2004